

Världen

Venezuela/Colombia

Miljoner på flykt från krisens Venezuela

Över tre miljoner venezuelaner har lämnat landet i spåren av den ekonomiska, politiska och humanitära krisen. Allra flest har tagit sin tillflykt till grannlandet Colombia.

Ett chokladkex, sex kronor. Väskan är full och några passagerare köper antingen den röda eller den svarta sorten. Men det har blivit svårare. De är så många nu, venezuelanerna som trängs på bussarna människor åker med till och från sina jobb här i Bogotá.

– Innan kunde jag samla ihop och spara pengar, det fanns inte lika många försäljare som nu, förklarar Gisela Peraza.

Efter att ha hämtat tvååriga dottern Rachell López Peraza på förskolan där hon nyligen fått en plats fortsätter hon arbetet, en chokladkaka i taget. När de först kom hit i slutet av augusti förra året hade Gisela av bekanta fått adressen till ett billigt hotell där många venezuelaner bodde.

Precis som de flesta andra där började hon sälja choklad på Bogotás bussar. I början fick hon inte fram ett ord, men hon visste att det inte fanns några alternativ.

– Om jag inte kliver ombord och jobbar, vad ska jag ge min dotter att äta? Var ska vi sova? Jag tänkte på mina söner och att jag inte kunde komma tillbaka till Venezuela och behöva säga ”Jag lämnade er och kunde inte ens skicka pengar så att ni kunde äta”.

När Rachell börjar gnälla skickar René López över henne till Giselas famn. Han var först emot att lämna Venezuela och säger att han lurade sig själv att det var något tillfälligt. – Jag tänkte aldrig att jag skulle bo här, hade jag gjort det så hade jag nog aldrig åkt.

I Venezuela levde de ett ganska vanligt medelklassliv. Gisela hade sin egen frisörsalong hemma i Barquisimeto och René arbetade inom delstatsspolisen. De hade två bilar, hus och om de hushöll med pengarna kunde de ibland åka på semester.

Fattigdomen och ojämlikheten i Venezuela minskade kraftigt från 2000 till 2012, under Hugo Chávez tid vid makten. 2015 pekade FN ut Venezuela som det latinamerikanska landet som gjort störst framsteg i kampen mot hunger. Millenniemålen om att halvera andelen hungriga hade uppnåtts och undernärningen låg på under fem procent. Men då hade den nedåtgående spiralen redan börjat.

När oljepriserna rasade 2014 blev det tydligt att Venezuela misslyckats med att diversifiera ekonomin. Över 95 procent av exportintäkterna kom från oljan och valutakontrollerna hade ökat importen medan den inhemska produktionen i stort hade stannat av. Sedan dess har krisen bara blivit värre.

Enligt den katolska hjälporganisationen Caritas led över 15 procent av barn under fem år i vissa områden av akut undernäring förra året – en nivå som enligt Världshälsoorganisationen motsvarar en humanitär nödsituation. 2016 var enligt Världsbanken 12 procent av befolkningen undernärdd, jämfört med 3 procent 2010. Samtidigt har Caracas utvecklat till en av världens mördatätaste städer.

Framåt jul för två år sedan började krisen kännas av allt tydligare även hos Gisela och René. Snart hade de inte råd att köpa blöjor och dagens tre måltider minskades till två.

– Att dina barn ber om mat och du inte har något att ge dem är tungt. Så när du säger ”Kom och ät mat” och de frågar ”Mamma har du redan ätit?” säger du ”Ja, ät ni” fast det är lögn. Vi äter inte, för att kunna ge dem mat, berättar Gisela.

Tillbehören försvann – fanns det pasta så blev det bara pasta. Majs mjölet för att göra arepas – grunden i det venezuelanska köket – blev snordryt och nästintill omöjligt att få tag på. Vårst var att priserna hela tiden steg. Förra året uppgick inflationen till 2 616 procent och i år räknar Internationella valutafonden med att den kan nå över en miljon procent.

– Om du köper en påse mjöl för 200 i dag så kostar den 210 i morgon och du tänker ”jösses, det är dyrt”, men du anstränger dig. Tre dagar senare kostar den 250. Men här stiger inte priserna. Stiger de så är det minimalt, säger René.

Här i Colombia stiger han och Gisela upp klockan halv sex varje morgon och kommer ofta inte hem förrän efter tio på kvällen. Dagarna långa, men här äter de i alla fall och kan skicka hem lite pengar till resten av familjen. Att byta stoltheten i polisyrket som René vikt halva sitt liv åt, mot att sälja choklad på bussar långt hemifrån var svårt. Han kom efter Gisela och först inför andra resan sa han upp sig.

Den internationella bron Simón Bolívar i Cúcuta fylls varje dag med människor från Venezuela. Runt 5 000 venezuelaner kommer varje dag till Colombia via officiella gränsovergångar.

– Inom polisen hade jag personalansvar och var arbetsledare. Det var en bra position som jag tagit mig till genom 18 år av oklanderligt arbete. Att lämna det för att sälja choklad... jag har fortfarande svårt att acceptera det.

I november hade enligt FN över tre miljoner venezuelaner lämnat landet, vilket motsvarar ungefär tio procent av befolkningen. En majoritet har tagit sig till andra länder i Latinamerika, varav över en miljon till Colombia. Sedan 2015 har antalet i år räknat Internationella valutafonden med att den kan nå över en miljon procent.

– Syster Terezinha Monteiro arbetar för den katolska scalabriniorden, som driver flera härbärgen i Bogotá. Innan året är slut räknar de med att ha tagit emot fyra gånger så många venezuelanska migranter som förra året.

– Det är framför allt familjer. Sedan dess har de fått tag på en liten lägenhet. Den är fortfarande sparsamt inredd, främst med möbler som människor har slängt. I början sov de på golvet och det första de köpte var en madrass. Familjen har aldrig varit särskilt politiskt intresserad. Gisela röstade på Hugo Chávez i början av

hans presidentskap när de sociala reformerna och alfabetiseringen präglade landet, samtidigt som fattigdomen och klyftorna minskade. Men när exproprieringarna av privat egendom började kände hon inte att det fanns någon kandidat hon kunde stödja. René har aldrig röstat, men de senaste åren har skapat en stark politisk åsikt hos dem båda, riktad direkt mot president Nicolás Maduro.

– Han måste bort, säger Gisela med eftertryck. **Mängden prostituerade** i Colombia har ökat kraftigt under krisen. När Gisela gick längs gatan där venezolanerna väntade på kunder började hon erbjuda sina frisörtjänster till dem. Hon hade med sig det mest nödvändiga från salongen hemma i Barquisimeto: en sax, hårtork, plattång och hårklämmor.

– Eftersom de alltid måste vara fixade sa jag ”Jag kan göra jobbet och om du inte tycker om det behöver du inte betala”. Men de betalade och kom till hotellet och frågade efter mig på kvällarna.

I våras valdes Maduro om för ytterligare sex år, i ett val som starkt kritiserades och delvis bojkottades av opposition och internationella bedömare. Bland annat behöver du visa att du röstade på socialistpartiet för att kunna få ut regeringens nationella ID-kort, som är nödvändigt för att få stöd och matbidrag. – Jag förstår inte hur en ung människa vid sina sinnesfulla bruk ac-

cepterar pengar för att gå och rösta. Desäljer vårt land, för att de är lata, säger Gisela.

Han har lämnat in sitt CV för att försöka få jobb på till exempel en restaurang med en tryggare inkomst. Något socialt liv finns det inte utrymme för. – Visst, här har vi så att vi kan äta. Men livet handlar inte bara om mat.

GP i Colombia Flera släktingar har rest till Peru eller Ecuador. Renéns mamma, som är kvar i Venezuela, har hälsoproblem och när hon väl får tag på mediciner är de för djur. Tanken

har varit att hon och sönerna på 11 och 13 år ska komma till Colombia så att familjen kan vara tillsammans. Men allt är fortfarande oklart.

I korthet

Senaten tar helg – nedstängning över jul

USA: Intensiva förhandlingar gav inget resultat – delar av den amerikanska statsapparaten tycks förbli nedstängda över hela julhelgen. Vita huset upprepar att president Trump står fast vid sitt murkrav.

Vita huset säger att nedstängningen kan gälla i ännu ett par dagar, kanske ännu längre, men att man förväntar sig att nästa förslag innehåller pengar till en mur mot Mexiko. Vid midnatt Washington (sex på lördagsmorgonen svensk tid) löpte tidsfristen ut för att säkerställa de federala myndigheternas finansiering. Det innebär att en fjärdedel av den federala förvaltningen saknar pengar och att tusentals anställda skickas hem.

Budgetförslagen har under de senaste dagarna bollats mellan senaten och representanthuset. Stötestenen har varit Trumps vägran att godkänna en förlängning av budgeten fram till februari om inte finansieringen av barriärer mot Mexiko finns med. (TT)

Fackeltåg för mördade skandinaviska kvinnor

Marocko: I går samlades folk för att hedra de två skandinaviska kvinnor som mördats i Marocko. Norsk-marockanska medborgare höll en minneskund vid Oslo domkyrka. Samtidigt samlades flera hundra människor i den marockanska byn Imilil med blommor och ljus. Det var i närheten av den by där de två kvinnorna hittades döda. Kvinnorna uppmärksammades också under fredagsbönen i Marrakesh.

Sammanlagt 13 personer har gripits misstänkta för att ha kopplingar till mordet. Marockanska myndigheter påstår att det rör sig om ett terrorbrott. (TT)

Peter Madsens ubåt har förstörts

Danmark: Livstidsdömd Peter Madsens ubåt, UC3 Nautilus, har skrotats. Det skedde i veckan, bekräftar Kristian Rohdin vid Köpenhamnspolis.

Ubåten har sedan i somras stått uppställd bakom en lagerbyggnad vid hamnen Nordhavn i den danska huvudstaden.

Madsen är dömd för att ha mördat den svenska journalisten Kim Wall, ombord på sin hembyggsdub. Livstidsdomen fastställdes i september i år.

Beslutet att förstöra den nästan 18 meter långa farkosten fattades i enlighet med gängse rutiner, enligt Köpenhamnspolis. (TT)

Mogadishu skakat av dubbeldåd – 13 döda

Somalia: Minst 13 människor har dödats och över 17 skadats i en dubbeldåd i Mogadishu, enligt polisen. Extremistgruppen al-Shabaab säger sig ligga bakom dådet.

Explosionerna ägde rum i centrala Mogadishu – vid en vägsgräns omkring 500 meter från presidentpalatset. Kort därefter inträffade ytterligare en explosion i närheten. Även den har orsakats av en bilbomb, enligt al-Shabaab, som säger sig ligga bakom båda explosionerna.

Bland de döda finns den framstående journalisten Awil Dahur Salad, samt två vakter och en chaufför anställda vid den Londonbaserade somaliska kanalen Universal TV. (TT)

René López och Gisela Peraza, båda 37, återvänder till arbetet med att sälja choklad och kex i kollektivtrafiken i Bogotá, efter att ha hämtat dottern Rachell López Peraza på förskolan. Tidigare tillbringade Rachel hela dagarna med sina föräldrar på bussarna.

Ett av lägren i Bogotá där hundratals venezuelaner bor efter att ha lämnat krisen i Venezuela på jakt efter jobb och någonstans att starta ett nytt liv eller för att åtminstone kunna skicka hem pengar till resten av familjen under en tid.

Fakta: På flykt

• I november hade enligt FN:s flyktigorgan UNHCR över tre miljoner venezuelaner lämnat landet, vilket motsvarar ungefär tio procent av befolkningen. 2,4 miljoner har tagit sin tillflykt till andra länder i Latinamerika och Karibien, varav över en miljon i Colombia. Över 400 000 av dem har fått specialtillstånd från regeringen för att stanna i landet.

• Peru har tagit emot över en halv miljon venezuelaner, Ecuador över 220 000, Argentina 130 000, Chile över 100 000, Panama 94 000 och Brasilien 85 000.

• Bara fem procent av dem som tagit sig till Colombia planerar att stanna, enligt en statlig colombiansk undersökning. De flesta ser det som en tillfällig lösning, tills krisen i Venezuela går över.

Krisen i Venezuela • Venezuela har världens största reserver av råolja. Fattigdomen och ojämlikheten i landet minskade kraftigt från 2000 till 2012, under Hugo Chávez tid vid makten. 2015 pekade FN ut Venezuela som det latinamerikanska landet som gjort störst framsteg i kampen mot hunger. Millenniemålen om att halvera andelen hungriga

hade uppnåtts och undernärningen låg på under fem procent. • När oljepriserna rasade 2014 blev det tydligt att Venezuela misslyckats med att diversifiera ekonomin. Över 95 procent av intäkterna kom från oljan och valutakontrollerna hade ökat importen medan den inhemska produktionen i stort hade stannat av. • President Nicolás Maduro har tagit till allt mer auktoritära metoder för att hålla sig kvar vid makten och nationella styrkor har slagit ner hårt på protester och demonstrationer de senaste åren. Samtidigt vägrar regeringen släppa in internationell hjälp för att stävja den humanitära krisen. Källor: UNHCR, FAO, IMF, Colombias regering.

René López visar bilder i telefonen på sönerna som fortfarande är kvar i Venezuela, där de går i skolan.

cepterar pengar för att gå och rösta. Desäljer vårt land, för att de är lata, säger Gisela.

Efter det ifrågasatta valet kände hon att Colombia måste bli en mer långsiktig lösning för familjen. Men som för de flesta andra venezuelaner här är det självklara målet att flytta tillbaka när krisen är över. – Jag ber bara till Gud att han vakar över min pappa så att han inte ska bli sjuk eller att det ska hända någon annan i familjen något. Flera släktingar har rest till Peru eller Ecuador. Renéns mamma, som är kvar i Venezuela, har hälsoproblem och när hon väl får tag på mediciner är de för djur. Tanken

har varit att hon och sönerna på 11 och 13 år ska komma till Colombia så att familjen kan vara tillsammans. Men allt är fortfarande oklart.

– Speciellt jag är mesig. Hon är mer av en krigare, säger René och nickar mot sin fru. Jag saknar min mamma, mina barn och ibland vaknar jag melankolisk eller arg och frågar mig varför vi måste genomlida detta.

Han har lämnat in sitt CV för att försöka få jobb på till exempel en restaurang med en tryggare inkomst. Något socialt liv finns det inte utrymme för. – Visst, här har vi så att vi kan äta. Men livet handlar inte bara om mat.

GP i Colombia

Text: Åsa Welander Bild: Fabio Cuttica